

FIIA 6/2012

COMMENT

Patrick Matschoss

Tutkija

Ulkopoliittinen instituutti

Suomenkielinen käännös: Juha Mäkinen

Uudestaan kiinni energiatehokkuustavoitteisiin > EU:lla on nyt tilaisuus viedä läpi energiatehokkuutta koskeva lainsäädäntö.

Euroopan parlamentti pääsi helmikuun lopulla sopuun energiatehokkuusdirektiiviä koskevasta kompromissiehdotuksesta. Päätös avasi tietä nopeille neuvotteluille Euroopan unionin neuvoston kanssa. Direktiivi on mahdollista hyväksyä vielä Tanskan puheenjohtajakauden aikana.

Energiatehokkuus on ollut Euroopan unionin asialistan kärkipäässä jo hyvän aikaa, sillä se liittyy läheisesti moniin muihinkin tärkeisiin kysymyksiin, kuten ilmastonmuutokseen, energiaturvallisuuteen ja kilpailukykyyn. Energiatehokkuuden parantaminen vähentää primäärienergian tarvetta ja sitä kautta päästöjä. Samalla se täydentää uusiuutuvia energiamuotoja siirryttäessä kohti matalahiilistä energiajärjestelmää. Kaikista turvallisinta energiaa on tietenkin se, jota ei ylipäänsä tarvita.

Lisäksi onnistunut energiatehokkuusstrategia tarjoaisi eurooppalaiselle liike-elämälle kilpailuetua sekä vähentämällä yritysten energiakuluja että nostamalla Euroopan markkinajohtajaksi energiaa säästävien tuotteiden kehityksessä.

Energiatehokkuus onkin kulmakiivi vuonna 2007 luodussa EU:n energia- ja ilmastonmuutospaketissa, joka sisältää niin sanotut 20/20/20-tavoitteet: tavoitteena on vuoteen 2020 mennessä pienentää energiankulutusta 20 prosenttia, tuottaa 20 prosenttia primäärienergiasta uusiutuvista energianlähteistä ja leikata kasvihuonekaasupäästöjä 20 prosenttia vuoden 1990 tasosta tai 30 prosenttia, jos päästövähennyksistä saadaan aikaiseksi kansainvälinen sopimus.

Eurooppa on kuitenkin livennyt tavoitteistaan. Uusimpien ennusteiden mukaan vain puolet tavoitteista saavutetaan vuoteen 2020 mennessä. Tämä johtuu suurelta osin siitä, että tavoite energiatehokkuuden parantamiseksi ei ole ollut sitova.

EU on päättänyt sitoutua paremmin energiatehokkuuden parantamiseen ja tehnyt siitä yhden keskeisen osan Eurooppa 2020 -strategiaansa. 20/20/20-tavoite on yksi strategian viidestä yleistavoitteesta ja resurssitehokkuus yksi seitsemästä ”lippulaivahankkeesta”.

Uuden sitoutuneisuuden konkreettisenä tuloksena syntyi kesäkuussa 2011 julkaistu esitys energiatehokkuusdirektiiviksi. Se keskittyy vahvistamaan aiempien direktiivien keskeisimpiä sääntelykeinoja yhdistelemällä niitä ja keskittymällä energian säästämiseen.

Euroopan parlamentin teollisuus-, tutkimus- ja energiavalio-kunta sopi direktiivin kompromissitekstistä helmikuun lopulla. Päätös avasi tietä nopeille neuvotteluille Euroopan unionin neuvoston kanssa. Parlamentin on mahdollista saada direktiivi hyväksytyksi vielä Tanskan puheenjohtajakauden aikana, ennen kesäkuun loppua. Nopeat toiminta ilmentää hyvää poliittista johtajuutta, sillä energiatehokkuus on yksi Tanskan puheenjohtajakau-

den keskeisistä teemoista. Tanskalta puheenjohtajuus siirtyy Kyprokselle, jolla on omat prioriteettinsa, eikä energiatehokkuus tiettävästi kuulu niihin. Jos direktiiviä ei siis saada hyväksytyksi ennen kesäkuun loppua, päätös saattaa siirtyä vuoteen 2013.

Nyt esillä olevaan direktiiviesitykseen on haettu tasapainoa sitovien tavoitteiden sekä sitovan toimeenpano- ja seurantajärjestelmän väliltä. Esityksessä ei kuitenkaan säädetä erityisistä keinoista.

Esityksen mukaan EU:n jäsenvaltioiden on siis sitouduttava kansallisiin energiansäästötavoitteisiin ja luotava ohjelmat niiden saavuttamiseksi. Lisäksi valtioiden tulee luoda rahoitusjärjestelmä säästöohjelmia varten, peruskorjata vuosittain 2,5 prosenttia julkisista rakennuksista ja asettaa vähimmäiskriteerit erilaisille energiapalveluille. Vuotuisissa raporteissaan jäsenvaltioiden on kerrottava, mitä toimenpiteitä ne aikovat ottaa käyttöön ja kuinka paljon energiaa toimenpiteillä pyritään säästämään. Mikäli jäsenmaat eivät pysy tavoitteissaan, komissio voi vaatia niiltä lisätoimenpiteitä.

Toisaalta esitys ei sido jäsenmaita mihinkään nimettyihin toimiin tavoitteiden saavuttamiseksi. Esimerkiksi energiansäästön rahoitus voidaan hyvinkin rakentaa eri tavoin eri maissa. Kaksinkertaisten

Ulkopoliittinen
instituutti

Kruunuvuorenkatu 4

PL 400

00161 Helsinki

Puhelin

(09) 432 7000

Fax

(09) 432 7799

www.fiia.fi

Ulkopoliittinen instituutti on eduskunnan yhteydessä toimiva, riippumaton tutkimuslaitos. Instituutti tuottaa korkeatasoista tutkimusta, joka tukee poliittista päätöksentekoa ja avointa keskustelua niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Instituutin julkaisut käyvät läpi sisäisen editointiprosessin, mutta julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.

ikkunoiden asentaminen voi olla tekninen innovaatio yhdessä maassa mutta itsestäänselvyys toisessa.

Toisin sanoen direktiivi vaatisi jäsenmaita tekemään tarvittavat toimet tavoitteiden saavuttamiseksi, ja jäsenmaat olisivat vastuussa siitä, että tavoitteet todella saavutettaisiin. Samalla direktiivi kuitenkin sallisi joustavuutta sen suhteen, millaisilla toimenpiteillä jäsenmaat pyrkivät tavoitteisiinsa.

EU-politiikkaa tällä hetkellä dominoivasta eurokriisistä huolimatta eurooppalaisten päätöksentekijöiden tulisi kamppailla sen puolesta, että energiatehokkuustavoitteille annettaisiin niiden tarvitsema painoarvo. Energiatehokkuudesta olisi tehtävä kulmakivi pitkän aikavälin rakenteellisessa siirtymässä kohti matalahiilistä talousjärjestelmää.

Tuomalla pöytään kompromissiesityksen energiatehokkuusdirektiivistä Euroopan parlamentti on luonut mahdollisuudet direktiivin hyväksymiselle kesäkuun loppuun mennessä. Pallo on nyt Euroopan unionin neuvoston käsissä: neuvoston asia on käyttää tilaisuus hyväkseen.